

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
GERARDA HOGANA
przedstawiona w dniu 15 kwietnia 2021 r.¹

Sprawa C-665/20 PPU

**Openbaar Ministerie
przeciwko
X**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez rechtbank Amsterdam (sąd rejonowy w Amsterdamie, Niderlandy)]

„Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Przekazanie osób, których dotyczy wnioski, wydającym nakaz organom sądowym – Artykuł 4 pkt 5 – Podstawy fakultatywnej odmowy wykonania – Prawomocny wyrok, który zapadł w państwie trzecim wobec osoby, której dotyczy nakaz, odnośnie do tych samych czynów – Zasada ne bis in idem – Kara, która została wykonana lub nie może być już wykonywana”

I Wprowadzenie

1 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4 pkt 5 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi², zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r.³. (zwanej dalej „decyzją ramową 2002/584”).

2 O ile orzecznictwo Trybunału dotyczące europejskiego nakazu aresztowania można uznać za bogate, różnorodność sytuacji, w których ten środek jest stosowany, ciągle rodzi kolejne pytania dotyczące zakresu przepisów i zasad wymaganych przy jego stosowaniu. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest tego kolejnym przykładem.

3 Wniosek ten został przedstawiony w związku z wykonywaniem w Niderlandach europejskiego nakazu aresztowania wydanego w dniu 19 września 2019 r. przez Amtsgericht Tiergarten (sąd rejonowy w Tiergarten, Niemcy) w celu przeprowadzenia postępowania karnego wszczętego przeciwko X w związku z wyjątkowo drastycznymi aktami przemocy, które zostały popełnione w Berlinie (Niemcy), ale które prawdopodobnie zostały już osądzone w całości lub częściowo przez sąd karny w Teheranie (Iran). Skazany na karę pozbawienia wolności w wymiarze 7 lat i 6 miesięcy, X uzyskał złagodzenie kary w odniesieniu do 338 ostatnich dni w ramach powszechnego środka łagodzenia kar ogłoszonego przez przywódcę rewolucji z okazji 40. rocznicy rewolucji islamskiej.

1 Język oryginału: francuski.

2 Dz.U. 2002, L 190, s. 1.

3 Dz.U. 2009, L 81, s. 24.

4 W tym szczególnym kontekście do Trybunału zwrócono się o doprecyzowanie jego orzecznictwa dotyczącego zakresu uznania organów sądowych wobec podstawy fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania w szczególnym przypadku, o którym mowa w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584. Zadaniem Trybunału, niemającym żadnego precedensu, będzie również zajęcie stanowiska w sprawie transgranicznego zastosowania zasady *ne bis in idem*, wynikającej z art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 oraz w sprawie wpływu zastosowania prawa łaski przy stosowaniu tego przepisu.

II Ramy prawne

II. A Prawo Unii

5 Motywy 6, 10 i 12 decyzji ramowej 2002/584 stanowią:

„(6) Europejski nakaz aresztowania, przewidziany w niniejszej decyzji ramowej stanowi pierwszy konkretny środek w dziedzinie prawa karnego wprowadzający zasadę wzajemnego uznawania, którą Rada Europejska określa jako ‘kamień węgielny’ współpracy sądowej.

[...]

(10) Mechanizm europejskiego nakazu aresztowania opiera się na wysokim stopniu zaufania w stosunkach między państwami członkowskimi. Jego wykonanie można zawiesić jedynie w przypadku poważnego i trwałego naruszenia przez jedno z państw członkowskich zasad określonych w art. 6 ust. 1 [TUE], ustalonych [stwierdzonego] przez Radę na podstawie art. 7 ust. 1 wymienionego Traktatu ze skutkami określonymi w jego art. 7 ust. 2.

[...]

(12) Niniejsza decyzja ramowa respektuje prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w art. 6 [TUE] oraz tych, które znajdują odbicie w Karcie Podstawowych Praw Unii Europejskiej, w szczególności w jej rozdziale VI. [...]”.

6 Zgodnie z art. 1 wspomnianej decyzji ramowej, zatytułowanym „Definicja europejskiego nakazu aresztowania i zobowiązania do jego wykonania”:

„1. Europejski nakaz aresztowania stanowi decyzję sądową wydaną [orzeczenie sądowe wydane] przez państwo członkowskie w celu aresztowania [zatrzymania] i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wniosek [nakaz], w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego [polegającego na pozbawieniu wolności].

2. Państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej.

3. Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją [nie prowadzi do zmiany] obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 [TUE]”.

7 Artykuł 3 decyzji ramowej 2002/584, zatytułowany „Obligatoryjna odmowa [Podstawy obligatoryjnej odmowy] wykonania europejskiego nakazu aresztowania”, przewiduje, że:

„Właściwy sądowy organ państwa członkowskiego wykonującego europejski nakaz aresztowania (zwany dalej ‘wykonującym nakaz organem sądowym’) odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania w następujących przypadkach:

- 1) jeśli przestępstwo będące podstawą nakazu aresztowania jest objęte amnestią w wykonującym nakaz państwie członkowskim, w przypadku gdy przestępstwo to podlega jurysdykcji państwa z mocy jego prawa karnego;
- 2) jeśli wykonujący nakaz organ sądowy zostaje poinformowany [z informacji, jakie posiada wykonujący nakaz organ sądowy, wynika], że w stosunku do osoby, której dotyczy wniosek [nakaz], zapadł [odnośnie do] tych samych czynów prawomocne orzeczenie [prawomocny wyrok] w państwie członkowskim, z zastrzeżeniem, że jeśli została orzeczona kara, to została ona wykonana lub jest wykonywana, lub też nie może być dłużej [już] wykonywana w świetle prawa państwa członkowskiego, w którym nastąpiło skazanie;
- 3) jeśli w świetle prawa państwa wykonującego nakaz osoba podlegająca europejskiemu nakazowi aresztowania z uwagi na jej wiek nie może być pociągnięta do odpowiedzialności karnej za czyny stanowiące podstawę wydania nakazu aresztowania”.

8 Artykuł 4 decyzji ramowej 2002/584 natomiast jest zatytułowany „Fakultatywna odmowa [Podstawy fakultatywnej odmowy] wykonania europejskiego nakazu aresztowania”. Zgodnie z tym artykułem:

„Wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania:

[...]

- 5) jeśli wykonujący nakaz organ sądowy zostaje powiadomiony [z informacji, jakie posiada wykonujący nakaz organ sądowy, wynika], że w stosunku do osoby, której dotyczy wnioski [nakaz], zapadł, odnośnie do tych samych czynów, prawomocne orzeczenie [prawomocny wyrok] w państwie trzecim, z zastrzeżeniem, że jeśli została orzeczona kara, to została ona wykonana lub jest aktualnie wykonywana, albo w myśl prawa kraju skazania nie może być dłużej [już] wykonywana;

[...]”.

II. B Prawo niderlandzkie

9 Decyzja ramowa 2002/584 została przetransponowana do prawa niderlandzkiego na mocy Wet van 29 april 2004 tot implementatie van het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten van de Europese Unie (ustawy z dnia 29 kwietnia 2004 r. o wykonaniu decyzji ramowej Rady Unii Europejskiej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi)⁴, zmienionej ostatnio ustawą z dnia 22 lutego 2017 r.⁵ (zwanej dalej „OLW”).

4 Stb. 2004, nr 195.

5 Stb. 2017, nr 82.

10 Na dzień przedłożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym art. 9 ust. 1 OLW przewiduje:

„Przekazanie osoby, której dotyczy wnioski, nie jest dopuszczalne w odniesieniu do czynu:

[...]

d) co do którego zostało wobec tej osoby wydane przez sąd niderlandzki orzeczenie o uniewinnieniu lub o umorzeniu postępowania, lub też co do którego sąd innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa trzeciego wydał równoważne prawomocne orzeczenie;

e) za który osoba ta została skazana orzeczeniem sądowym w następujących przypadkach:

- 1) orzeczona kara lub środek zostały już wykonane;
- 2) orzeczona kara lub środek nie podlega wykonaniu lub dalszemu wykonywaniu;
- 3) orzeczono o winie, ale odstąpiono od wymierzenia kary lub środka karnego;
- 4) orzeczona kara lub środek są wykonywane w Niderlandach;

[...]”.

11 Zgodnie z art. 28 ust. 2 OLW:

„Jeżeli rechtbank [sąd] stwierdzi, [...] że przekazanie nie jest dopuszczalne [...], musi wydać orzeczenie o odmowie przekazania osoby”.

III Okoliczności faktyczne sporu w postępowaniu głównym

12 W dniu 19 września 2019 r. Amtsgericht Tiergarten (sąd rejonowy w Tiergarten) wydał europejski nakaz aresztowania przeciwko X dotyczący jego przekazania w celu przeprowadzenia postępowania karnego o czyny, które miał popełnić w Berlinie (Niemcy) w dniu 30 października 2012 r.

13 Sąd ten wskazał, że w tym dniu X związał Y, która była jego partnerką życiową w chwili zaistnienia okoliczności faktycznych, oraz Z, jej dziesięcioletnią córkę, grożąc im nożem. Następnie zgwałcił i okaleczył Y. Przed wyjściem z domu Y zabarykadował pomieszczenia, w których w każdym znajdowały się związane Y i Z z zamiarem spowodowania ich śmierci.

14 Przepięstwa, w związku z którymi zostało zawnioskowane przekazanie, są następujące:

- usiłowanie zabójstwa swojej partnerki życiowej;
- usiłowanie zabójstwa córki swojej partnerki życiowej, małoletniej w chwili zaistnienia okoliczności faktycznych;
- zgwałcenie swojej partnerki życiowej;
- spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu swojej partnerki życiowej;
- umyślne pozbawienie wolności swojej partnerki życiowej;
- umyślne pozbawienie wolności małoletniej córki swojej partnerki życiowej.

15 Na podstawie tego europejskiego nakazu aresztowania X został zatrzymany w Niderlandach i doprowadzony do sądu odsyłającego w dniu 18 marca 2020 r. Poinformował on ten sąd, że nie wyraża zgody na przekazanie go do organów sądowych Niemiec i został umieszczony w areszcie w oczekiwaniu na decyzję w sprawie przekazania go tym organom. Uzasadniając swój sprzeciw wniesiony przeciwko przekazaniu go, X powołał się na zasadę *ne bis in idem*, podnosząc w szczególności, że został za te same czyny został wobec niego wydany prawomocny wyrok w państwie trzecim, to znaczy w Iranie.

16 Zgodnie z ustaleniami sądu odsyłającego X był sądzony w Iranie za wyżej wymienione czyny, z wyjątkiem pozbawienia wolności Y, które – w zakresie okoliczności faktycznych – zostało jednakże zakwalifikowane łącznie z usiłowaniem jej zabójstwa. Po przeprowadzeniu postępowania w Iranie, X został skazany prawomocnym wyrokiem za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu Y oraz za usiłowanie zabójstwa Y i Z. Natomiast X został prawomocnie uniewinniony od zarzutów zgwałcenia Y i umyślnego pozbawienia wolności Z.

17 Zgodnie z prawem irańskim X musiał odbyć jedynie najsurowszą z kar pozbawienia wolności wymierzonych mu w Iranie za czyny, za które został skazany prawomocnym wyrokiem, a mianowicie karę pozbawienia wolności w wymiarze 7 lat i 6 miesięcy. X odbył większość tej kary. Jej pozostała część została darowana w ramach powszechnego środka łagodzenia kar ogłoszonego przez przywódcę rewolucji z okazji 40. rocznicy rewolucji islamskiej w Iranie.

18 W związku ze spowodowaniem ciężkiego uszczerbku na zdrowiu Y, X został ponadto zobowiązany do zapłaty na rzecz Y odszkodowania, tzw. „*diya*”. Ze względu na jego niewypłacalność X otrzymał zgodę na rozłożenie kwoty odszkodowania na miesięczne raty i wpłatę zaliczki w wysokości 200 000 000 riali irańskich (ok. 4245 EUR), a następnie miesięcznych rat w wysokości 2% owego „*diya*”. Po uiszczeniu zaliczki i pierwszej miesięcznej raty X został zwolniony w Iranie w dniu 5 maja 2019 r. W dniu 7 września 2020 r. organy irańskie wydały przeciwko X nakaz aresztowania ze względu na brak zapłaty kolejnych rat.

19 Przed sądem odsyłającym X twierdzi, że był ścigany i został prawomocnie skazany w Iranie za te same czyny, które są przedmiotem wniosku o przekazanie na podstawie wydanego przeciwko niemu europejskiego nakazu aresztowania. X został prawomocnie uniewinniony w odniesieniu do niektórych czynów, podczas gdy za pozostałe czyny został skazany na karę pozbawienia wolności, którą odbył w całości. X podnosi ponadto, że „*diya*” nie stanowi kary lub środka, lecz zobowiązanie do zapłaty pokrzywdzonej odszkodowania.

20 X wnioskuje z tego, że zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. d) i e) 1) OLW należy odmówić jego przekazania organom niemieckim na podstawie wydanego wobec niego europejskiego nakazu aresztowania. X podnosi w szczególności, że art. 9 ust. 1 OLW nie wprowadza żadnego rozróżnienia między prawomocnym orzeczeniem wydanym w państwie członkowskim i prawomocnym orzeczeniem wydanym w państwie trzecim. Tym samym ustawodawca niderlandzki skorzystał z przyznanej państwom członkowskim w decyzji ramowej 2002/584 możliwości odmowy przekazania, jeżeli w państwie trzecim doszło do wydania prawomocnego orzeczenia i wykonania kary w całości. Sądy niderlandzkie są zatem zobowiązane dostosować się do tego.

21 Prokuratura twierdzi natomiast, że nie można uwzględnić podniesionego przez X zarzutu dotyczącego wcześniejszego skazania w Iranie. Jeżeli chodzi o skazanie w państwie trzecim, to sąd odsyłający, jako wykonujący nakaz organ sądowy zgodnie z art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, musiałby bowiem odstąpić od zastosowania art. 9 ust. 1 lit. e) OLW w celu oceny, czy wyrok wydany w Iranie może być przedmiotem wzajemnego uznania na mocy wzajemnego zaufania wynikającego z traktatów bądź zwyczaju. Zważywszy na zerwanie stosunków dyplomatycznych i brak współpracy wymiarów sprawiedliwości z Islamską Republiką Iranu oraz istnienie znacznych różnic pomiędzy

systemem prawnym państw członkowskich Unii, a systemem prawnym obowiązującym w Islamskiej Republice Iranu, brakuje takiego zaufania do irańskiego systemu prawnego. Prokuratura uważa w związku z tym, że kara orzeczona wobec X w Iranie nie może w sposób ważny być podstawą odmowy wykonania wydanego wobec niego europejskiego nakazu aresztowania.

22 Zważywszy na te sprzeczne argumenty sąd odsyłający wyraża wiele wątpliwości co do sposobu, w jaki należy interpretować art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 oraz tego, jak została dokonana jego transpozycja do prawa niderlandzkiego.

23 W tym względzie sąd odsyłający zauważa, że art. 4 decyzji ramowej 2002/584 wymienia okoliczności uzasadniające fakultatywną odmowę wykonania europejskiego nakazu aresztowania, podczas gdy OLW przewiduje, że w przypadku takich okoliczności należy odmówić wykonania nakazu, ponieważ wykonujący nakaz organ sądowy nie dysponuje swobodą uznania w tym względzie. Sąd odsyłający zastanawia się ponadto, czy pojęcie „te same czyny” zastosowane w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 należy rozumieć w taki sam sposób, jak Trybunał ustalił w odniesieniu do art. 3 pkt 2 wspomnianej decyzji ramowej, skoro ten pierwszy przypadek odnosi się do istnienia prawomocnego wyroku wydanego w państwie trzecim, natomiast drugi dotyczy prawomocnego wyroku wydanego w innym państwie członkowskim. Wreszcie, sąd odsyłający zastanawia się, czy zastosowanie takiego środka łagodzenia kar jak środek, z którego skorzystał X w Iranie, pozwala na stwierdzenie, że w rozumieniu art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 orzeczona wobec niego kara została wykonana lub w myśl prawa kraju skazania nie może być już wykonywana.

24 Uznając, że odpowiedź na pytanie, czy może on wykonać europejski nakaz aresztowania wydany wobec X, zależy ostatecznie od wykładni art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, rechtbank Amsterdam (sąd w Amsterdamie) postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału pytania prejudycjalne.

IV Pytania prejudycjalne i pilny tryb postępowania przed Trybunałem

25 Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2020 r., które wpłynęło do Trybunału w tym samym dniu, na mocy art. 267 TFUE rechtbank Amsterdam (sąd rejonowy w Amsterdamie) postanowił zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się transponować ten przepis do swojego prawa krajowego, wykonujący nakaz organ sądowy powinien dysponować pewnym zakresem swobodnego uznania przy ocenie, czy należy odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania?
- 2) Czy użyte w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW pojęcie ‘tych samych czynów’ należy interpretować w taki sam sposób, jak to samo pojęcie użyte w art. 3 pkt 2 tej decyzji ramowej, a jeśli nie, to w jaki sposób należy interpretować to pojęcie użyte w pierwszym z wyżej wymienionych przepisów?
- 3) Czy przewidziany w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW warunek, zgodnie z którym ‘orzeczona kara [...] została [...] wykonana [...], albo w myśl prawa kraju skazania nie może być dłużej wykonywana’ należy interpretować w ten sposób, że jest on spełniony w sytuacji, gdy osoba, której dotyczy wnioski o przekazanie, została prawomocnie skazana za te same czyny na karę pozbawienia wolności, która została częściowo wykonana w kraju skazania, a w pozostałym zakresie została ona darowana przez pozasądowy organ tego państwa w ramach powszechnego środka łagodzenia kar który znalazł zastosowanie również wobec skazanych (którzy podobnie jak osoba, której dotyczy wnioski o przekazanie, dopuścili się poważnych czynów) i który nie znajduje oparcia w racjonalnych względach leżących u podstaw polityki karnej?”.

26 Sąd odsyłający wniósł również o zastosowanie trybu pilnego przewidzianego w art. 107 regulaminu postępowania przez Trybunałem.

27 W uzasadnieniu tego wniosku sąd odsyłający stwierdza, że przedłożone pytanie prejudycjalne dotyczy wykładni decyzji ramowej 2002/584 objętej tytułem V części trzeciej traktatu FUE. Sąd odsyłający zwrócił uwagę, że X został umieszczony w areszcie w oczekiwaniu na decyzję o przekazaniu go niemieckim organom sądowym. Szybka odpowiedź Trybunału ma zatem bezpośredni i decydujący wpływ na okres pobytu zainteresowanego w areszcie.

28 W dniu 17 grudnia 2020 r. piąta izba Trybunału postanowiła uwzględnić ten wniosek.

29 Uwagi na piśmie przedstawili Openbaar Ministerie, X, rządy niderlandzki i niemiecki, a także Komisja Europejska. Wyżej wymienieni, z wyjątkiem rządu niemieckiego, przedstawili uwagi ustne na rozprawie, która odbyła się w dniu 3 marca 2021 r.

V Ocena

V. A Uwagi wstępne

30 Jak wskazałem w ramach wprowadzenia do niniejszej opinii, orzecznictwo dotyczące decyzji ramowej 2002/584 jest bogate. Znane już są zatem ramy, w których należy interpretować jej przepisy⁶.

31 Należy na wstępie przypomnieć zatem, że prawo Unii opiera się na zasadniczym założeniu, zgodnie z którym każde państwo członkowskie dzieli z wszystkimi innymi państwami członkowskimi – i przyjmuje, że państwa te dzielą z nim – szereg wspólnych wartości, na których opiera się Unia, jak wyjaśniono w art. 2 TUE. Założenie to oznacza i uzasadnia istnienie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, że wartości te będą uznawane i że w konsekwencji prawo Unii, które wprowadza je w życie, będzie przestrzegane⁷.

32 Obie te zasady, zarówno zasada wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, jak i zasada wzajemnego uznawania, mają w prawie Unii tym bardziej fundamentalne znaczenie, że umożliwiają utworzenie i utrzymywanie przestrzeni bez granic wewnętrznych. Dokładniej rzecz ujmując, zasada wzajemnego zaufania wymaga, w szczególności w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, aby każde z tych państw uznawało – z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności – że wszystkie inne państwa członkowskie przestrzegają prawa Unii, a zwłaszcza praw podstawowych uznanych w tym prawie⁸.

⁶ Zobacz podobnie wyrok z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz) (C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 42).

⁷ Zobacz podobnie wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (nieprawidłowości w systemie sądownictwa) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 35); z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz) (C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 35).

⁸ Zobacz podobnie wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (nieprawidłowości w systemie sądownictwa) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 36); z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawach połączonych, Openbaar Ministerie (niezależność wydającego nakaz organu sądowego) (C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, pkt 35).

33 W tym kontekście celem decyzji ramowej 2002/584 jest zastąpienie wielostronnego systemu ekstradycji, opartego na Europejskiej konwencji o ekstradycji, sporządzonej w Paryżu dnia 13 grudnia 1957 r., systemem przekazywania między organami sądowymi osób skazanych bądź podejrzanych w celu wykonania wyroku lub przeprowadzenia postępowania karnego. Według ustawodawcy unijnego mechanizm europejskiego nakazu aresztowania, pierwszy konkretny środek w dziedzinie prawa karnego wprowadzający w życie zasadę wzajemnego uznawania, musi opierać się na wysokim stopniu zaufania w stosunkach między państwami członkowskimi⁹.

34 Zasada wzajemnego uznawania, stanowiąca – jak wynika zwłaszcza z motywu 6 decyzji ramowej 2002/584 – kamień węgielny współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, znajduje szczególny wyraz w jej art. 1 ust. 2. Przepis ten ustanawia bowiem zasadę, zgodnie z którą państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami tej samej decyzji ramowej. Wykonujące nakaz organy sądowe mogą więc co do zasady odmówić wykonania takiego nakazu wyłącznie ze względu na enumeratywnie wyliczone podstawy odmowy wykonania, przewidziane w decyzji ramowej 2002/584. Poza tym wykonanie europejskiego nakazu aresztowania można uzależnić wyłącznie od jednego z warunków określonych wyczerpująco w art. 5 tej decyzji ramowej. W konsekwencji wykonanie europejskiego nakazu aresztowania stanowi zasadę, zaś odmowa wykonania jest przewidziana jako wyjątek, który należy interpretować ściśle¹⁰.

35 Decyzja ramowa 2002/584 wyraźnie wskazuje zatem podstawy obligatoryjnej (art. 3) i fakultatywnej (art. 4 i 4a) odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania oraz gwarancje, jakich powinno udzielić wydające nakaz państwo członkowskie w szczególnych przypadkach (art. 5)¹¹.

36 Niemniej jednak zasady wzajemnego zaufania i uznawania, na których opiera się ta decyzja ramowa, nie mogą w żaden sposób osłabić praw podstawowych zagwarantowanych osobom objętym europejskim nakazem aresztowania¹². Wynika stąd logicznie, że decyzja ramowa 2002/584 musi być przedmiotem wykładni, która może zapewnić zgodność z wymogami przestrzegania praw podstawowych osób objętych europejskim nakazem aresztowania, nie podważając przy tym jednak skuteczności systemu współpracy sądowej między państwami członkowskimi, w którym jednym z istotnych elementów jest przewidziany przez prawodawcę Unii europejski nakaz aresztowania¹³.

V. B W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego

37 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się transponować ten przepis do swojego prawa krajowego, musi ono przyznać wykonującemu nakaz organowi sądowemu pewien zakres swobodnego uznania w celu ustalenia, czy należy odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania z powodu, o którym mowa w tym przepisie.

9 Zobacz motywy 6 i 10 decyzji ramowej 2002/584. Zobacz również podobnie wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (nieprawidłowości w systemie sądownictwa) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 39, 40); z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz) (C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 37, 38).

10 Zobacz podobnie wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (nieprawidłowości w systemie sądownictwa) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 41); z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz) (C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 39); z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawach połączonych, Openbaar Ministerie (niezależność wydającego nakaz organu sądowego) (C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, pkt 37).

11 Wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (nieprawidłowości w systemie sądownictwa) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 42); z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz) (C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 40).

12 Zobacz art. 1 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584. Zobacz również podobnie wyrok z dnia 10 sierpnia 2017 r., Tupikas (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, pkt 59).

13 Zobacz podobnie wyrok z dnia 10 sierpnia 2017 r., Tupikas (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, pkt 63).

38 Jak podsumował to rzecznik generalny Y. Bot w swojej opinii w sprawie zakończonej wydaniem wyroku z dnia 29 czerwca 2017 r., Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503), powstaje kwestia ustalenia, co należy rozumieć przez „fakultatywny” charakter europejskiego nakazu aresztowania. Czy ta możliwość skierowana jest do państw członkowskich, które przy dokonywaniu transpozycji decyzji ramowej 2002/584 do ich prawa wewnętrznego mogą postanowić o przyjęciu podstaw fakultatywnej odmowy wykonania, lub czy możliwość ta przyznana została wykonującemu nakaz organowi sądowemu, który dysponuje swobodą oceny co do ich uwzględnienia w zależności od okoliczności właściwych dla każdego konkretnego przypadku¹⁴?

39 W tym względzie swoboda państw członkowskich w zakresie transponowania podstaw fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania została niewątpliwie wielokrotnie potwierdzona przez Trybunał¹⁵. Od tego czasu jednak Trybunał zajmował się również sprawami dotyczącymi różnych przypadków podstaw fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania. I za każdym razem Trybunał stosował wykładnię, zgodnie z którą organowi sądowemu należy koniecznie przyznać swobodę oceny¹⁶. Identyczny jest wniosek, do jakiego doszedłem w niniejszej sprawie po przeprowadzeniu analizy językowej, systemowej i celowościowej art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584.

40 W pierwszej kolejności, chciałbym zwrócić uwagę, że właśnie odwołując się wprost do pkt 30 opinii rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie Popławski (C-579/15, EU:C:2017:116), Trybunał orzekł, iż z treści art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 wynika, że w przypadku gdy państwo członkowskie postanowiło transponować ten przepis do prawa wewnętrznego, wykonujący nakaz organ sądowy powinien jednak korzystać ze swobodnego uznania w odniesieniu do kwestii, czy należy odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania¹⁷.

41 We wspomnianym punkcie swojej opinii rzecznik generalny Y. Bot nie ograniczał analizy do treści art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584. Analiza dotyczyła, po pierwsze, tytułu art. 4 tej decyzji ramowej i, po drugie, akapitu pierwszego tego artykułu, który zawiera tylko jedno zdanie wprowadzające bez rozróżnienia wszystkie poszczególne podstawy fakultatywnej odmowy wykonania w kolejności 1–7.

42 Tym samym użyteczne może być przypomnienie, że przymiotnik „fakultatywna”, który znajduje się w tytule art. 4 decyzji ramowej 2002/584, odnosi się do „odmowy wykonania” europejskiego nakazu aresztowania, a nie do „podstaw” mogących uzasadniać odmowę wykonania nakazu. Zatem to właśnie odmowa wykonania nakazu jest fakultatywna, w przeciwieństwie do obligatoryjnej odmowy przewidzianej w art. 3 tej samej decyzji ramowej¹⁸. Ze względu na tę fakultatywność każde orzeczenie o odmowie wykonania nakazu będzie z pewnością odzwierciedleniem świadomego wyboru organu sądowego, i w związku z tym wynikiem przeprowadzonej przez niego oceny.

43 Ponadto, jak również wskazywał rzecznik generalny Y. Bot w tym samym punkcie swojej opinii, z art. 4 akapit pierwszy decyzji ramowej 2002/584 wynika, że możliwość odmówienia wykonania europejskiego nakazu aresztowania została przyznana bezpośrednio krajowym organom sądowym wykonującym nakaz. W istocie, podczas gdy art. 3 akapit pierwszy decyzji ramowej 2002/584 stanowi,

14 Opinia rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie Popławski (C-579/15, EU:C:2017:116, pkt 26).

15 I tak, Trybunał orzekł w szczególności: „[...] jeżeli dokonują one transpozycji art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 do prawa krajowego [...]” [wyrok z dnia 5 września 2012 r., Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, pkt 50) (wyróżnienie moje)] lub „[...] w przypadku gdy państwo członkowskie postanowiło transponować [art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584] do prawa wewnętrznego [...]” [wyrok z dnia 29 czerwca 2017 r., Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, pkt 21) (wyróżnienie moje)]. Zobacz również wyrok z dnia 13 grudnia 2018 r., Sut (C-514/17, EU:C:2018:1016, pkt 33).

16 Zobacz w szczególności, w odniesieniu do art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, wyroki: z dnia 29 czerwca 2017 r., Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, pkt 21); z dnia 13 grudnia 2018 r., Sut (C-514/17, EU:C:2018:1016, pkt 33); z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 86 i 99), oraz w odniesieniu do art. 4a tej samej decyzji zob. wyroki: z dnia 24 maja 2016 r., Dworzecki (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, pkt 50); z dnia 10 sierpnia 2017 r., Tupikas (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, pkt 96); z dnia 17 grudnia 2020 r., Generalstaatsanwaltschaft Hamburg (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, pkt 51).

17 Wyrok z dnia 29 czerwca 2017 r., Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, pkt 21).

18 Zobacz podobnie opinia rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie Popławski (C-579/15, EU:C:2017:116, pkt 30).

że wykonujący nakaz organ sądowy „odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania”¹⁹ w przypadkach wymienionych w tym przepisie, art. 4 akapit pierwszy wskazuje, że ten sam organ „może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania”²⁰. Jak już stwierdził Trybunał, z wyboru sformułowania „może” wynika, że w przypadku gdy państwo członkowskie postanowiło transponować ten przepis do prawa wewnętrznego, wykonujący nakaz organ sądowy powinien korzystać z zakresu uznania w kwestii, czy należy odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania²¹.

44 W drugiej kolejności taka wykładnia art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 znajduje potwierdzenie w kontekście, w jaki przepis ten się wpisuje. W moich uwagach na wstępie przypomniałem bowiem, że wykonanie europejskiego nakazu aresztowania stanowi zasadę, zaś odmowa wykonania jest przewidziana jako wyjątek, który należy interpretować ściśle²². Dopuszczenie takiej transpozycji art. 4 decyzji ramowej 2002/584, która zobowiązywałaby wykonujący nakaz organ sądowy do odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania w przypadkach przewidzianych w tym przepisie, pozbawiałaby ten organ, ze względu na swój automatyczny charakter, możliwości uwzględnienia okoliczności właściwych dla każdego przypadku, które mogłyby skłonić go do uznania, że przesłanki odmowy przekazania nie są spełnione. Przekształcając zatem zwykłą możliwość w rzeczywisty obowiązek, przepis o takim charakterze zmieni również wyjątek, jaki stanowi odmowa przekazania, w zasadę²³.

45 Ponadto, w ramach wykładni systemowej art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 Trybunał nie może nie uwzględnić przypadku przewidzianego w art. 3 pkt 2 tej decyzji ramowej. Rozważane przypadki są bowiem takie same, z tym tylko zastrzeżeniem, że pierwszy przypadek dotyczy istnienia prawomocnego orzeczenia wydanego w państwie trzecim, podczas gdy drugi odnosi się do prawomocnego orzeczenia wydanego w państwie członkowskim. Jak słusznie podnosi rząd niemiecki w swoich uwagach na piśmie, gdyby państwa członkowskie mogły zdecydować o przekształceniu przypadku, o którym mowa w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, w podstawę obligatoryjnej odmowy wykonania, wówczas różnica między dwoma przepisami nie miałaby już znaczenia.

46 W trzeciej kolejności sądzę, że za wykładnią na korzyść zakresu uznania organów sądowych przemawia również cel przyświecający wprowadzeniu europejskiego nakazu aresztowania. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584 celem mechanizmu europejskiego nakazu aresztowania jest umożliwienie zatrzymania i przekazania osoby, której dotyczy nakaz, tak aby – zgodnie z celem wspomnianej decyzji ramowej – popełnione przestępstwo nie pozostało bezkarne i aby ta osoba był ścigana lub odbyła orzeczoną wobec niej karę pozbawienia wolności²⁴.

47 Tymczasem interpretowanie art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 w ten sposób, że zezwala on państwom członkowskim na zobowiązanie organów sądowych do odmowy, w każdym przypadku, wykonania europejskiego nakazu aresztowania w sytuacji, gdy w stosunku do osoby, której dotyczy nakaz, zapadł, odnośnie do tych samych czynów, prawomocny wyrok w państwie trzecim (z zastrzeżeniem, że jeśli została orzeczona kara, to została ona wykonana lub jest aktualnie wykonywana, albo w myśl prawa kraju skazania nie może być już wykonywana), przy czym organy te

19 Wyróżnienie moje.

20 Wyróżnienie moje.

21 Zobacz podobnie wyrok z dnia 13 grudnia 2018 r., Sut (C-514/17, EU:C:2018:1016, pkt 33).

22 Zobacz pkt 34 niniejszej opinii i odniesienia wskazane w przypisie 10.

23 Zobacz podobnie w odniesieniu do art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, opinia rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie Popławski (C-579/15, EU:C:2017:116, pkt 31).

24 Zobacz podobnie wyrok z dnia 11 marca 2020 r., SF (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz) (C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 47).

nie posiadają żadnego zakresu uznania, podczas gdy systemy prawne i procedury stosowane w państwach trzecich mogą różnić się znacznie od tych znanych państwom członkowskim, mogłyby spowodować powstanie ryzyka bezkarności osoby, której dotyczy wnioski. Taka wykładnia zatem nie może być uznawana za zgodną z decyzją ramową 2002/584²⁵.

48 W tym kontekście, tak jak wykonujące nakaz organy sądowe powinny na mocy art. 4a decyzji ramowej 2002/584 mieć możliwość uwzględnienia wszystkich okoliczności pozwalających im na upewnienie się, że przekazanie zainteresowanego nie prowadzi do naruszenia jego prawa do obrony, gdyż przepis ten przewiduje – podobnie jak art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 – przypadek fakultatywnej odmowy wykonania²⁶, właściwe organy sądowe powinny mieć również możliwość uwzględnienia wszystkich okoliczności pozwalających im na upewnienie się, że odmowa przekazania nie implikuje bezkarności osoby, której dotyczy nakaz.

49 Tak swoboda oceny ma tym większe znaczenie w kontekście zastosowania art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, że wspomniany przepis rozszerza zasadę *ne bis in idem* na wyroki wydane przez sądy państw trzecich. Jednak, inaczej niż ma to miejsce między państwami członkowskimi, zasad wzajemnego zaufania i wzajemnego uznawania, stanowiących podstawę mechanizmu europejskiego nakazu aresztowania, nie można stosować wprost w odniesieniu do państw trzecich²⁷. Na owej specyfice skupia się drugie pytanie prejudycjalne, a zatem zajmę się nią w mojej analizie.

50 W związku z tym w świetle powyższych rozważań wydaje mi się, że z wykładni językowej, systemowej i celowościowej art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 wynika, iż przepis ten należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się transponować ten przepis do swojego prawa krajowego, musi ono przyznać wykonującemu nakaz organowi sądowemu pewien zakres swobodnej oceny w celu ustalenia, czy należy odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania ze względu na podstawę, o której mowa w tym przepisie.

V. C W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego

51 W pytaniu drugim sąd odsyłający zastanawia się zasadniczo, czy pojęcie „te same czyny” zawarte w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 należy rozumieć w taki sam sposób, jak identyczne z formalnego punktu widzenia pojęcie zastosowane w art. 3 pkt 2 tej decyzji ramowej. Jeśli nie, sąd odsyłający zastanawia się w tej sytuacji, jakie znaczenie należy nadać temu pojęciu.

52 Tytułem wstępu należy stwierdzić, że podobnie jak art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584, jej art. 4 pkt 5 nie odsyła do przepisów prawnych państw członkowskich w odniesieniu do pojęcia „tych samych czynów”. Ze względu na wymóg jednolitego stosowania prawa Unii tego pojęcia nie można zatem pozostawić ocenie organów sądowych każdego państwa członkowskiego w zależności od ich prawa krajowego. Jest to autonomiczne pojęcie prawa Unii²⁸.

25 Zobacz podobnie, w odniesieniu do art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, wyrok z dnia 29 czerwca 2017 r., Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, pkt 23). Zobacz również w odniesieniu do potwierdzenia i zastosowania zasady, zgodnie z którą bezkarność osoby, której wniosek dotyczy, byłaby niezgodna z celem realizowanym przez decyzję ramową 2002/584, wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 82 i 103).

26 Zobacz podobnie wyroki: z dnia 10 sierpnia 2017 r., Tupikas (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, pkt 96); z dnia 17 grudnia 2020 r., Generalstaatsanwaltschaft Hamburg (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, pkt 51). Zobacz również wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 86 i 99) w odniesieniu do wpływu przypadku fakultatywnej podstawy odmowy wykonania na konieczność przyznania swobodnej oceny organom sądowym, w niniejszej sprawie art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584.

27 Zobacz podobnie opinia rzecznik generalnej J. Kokott w sprawie JR (nakaz aresztowania – skazanie w państwie trzecim należącym do EOG) (C-488/19, EU:C:2020:738, pkt 34).

28 Zobacz analogicznie w odniesieniu do pojęcia „te same czyny” znajdującego się w art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584, wyrok z dnia 16 listopada 2010 r., Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683, pkt 38).

53 Jeśli chodzi o pojęcie „tych samych czynów”, które znajduje się w art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584, Trybunał orzekł, że należy je zdefiniować w taki sam sposób, jak pojęcie „tych samych czynów”, które widnieje w art. 54 Konwencji wykonawczej do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. zawartego między rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec i Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach²⁹, podpisanej w dniu 19 czerwca 1990 r. w Schengen (Luksemburg) (zwanej dalej „KWUS”)³⁰. Pojęcie to jest interpretowane zatem jako dotyczące jedynie czynów rozumianych jako zdarzenia i obejmuje pewną całość, na którą składają się nierozdzielnie ze sobą związane konkretne okoliczności, niezależnie od ich kwalifikacji prawnej lub chronionego interesu prawnego³¹.

54 Trybunał uzasadnił tę tożsamość pojęć, opierając się na wspólnym celu art. 54 KWUS i art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584 polegającym na uniknięciu sytuacji, w której dana osoba będzie ponownie ścigana lub postawiona przed sądem karnym o te same czyny³². Nie wiem, jaki mógłby być inny ukryty cel art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, ponieważ przepis ten – jak już stwierdziłem powyżej – jest bardzo podobny do art. 3 pkt 2 tej decyzji ramowej, z wyjątkiem państwa, w którym zapadł wcześniejszy wyrok rozstrzygający o tych samych czynach.

55 W tych okolicznościach, biorąc pod uwagę ten wspólny cel oraz uznaną przez Trybunał konieczność zapewnienia spójności wykładni różnych przepisów decyzji ramowej 2002/584³³, uważam, że pojęcie „tych samych czynów” zastosowane w art. 4 pkt 5 tej decyzji ramowej należy interpretować w ten sam sposób, jak pojęcie zawarte w jej art. 3 pkt 2.

56 Dodam jeszcze, że choć zasada *ne bis in idem* nie została formalnie wskazana w decyzji ramowej 2002/584 przez prawodawcę Unii, nie ma wątpliwości, iż to właśnie tę zasadę wprowadzają art. 3 pkt 2 i art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584. Dowodem na to jest, po pierwsze, tytuł rozdziału, do którego został włączony art. 54 KWUS „stosowanie zasady *ne bis in idem*” oraz, po drugie, taka sama wykładnia art. 50 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), który to formalnie wyraża wspomnianą zasadę w karcie³⁴.

57 Zatem chodzi o zapewnienie przekrojowej spójności prawa Unii bardziej niż o wewnętrzną spójność decyzji ramowej 2002/584. A ponieważ mowa o podstawowej zasadzie prawa Unii, również ustanowionej w art. 50 karty³⁵, którą obecnie interpretuje się jednakowo w tak różnych dziedzinach, jak podatek od wartości dodanej (VAT)³⁶, przeciwdziałanie praniu pieniędzy³⁷ lub europejski nakaz aresztowania, jej definicja nie może różnić się w zależności od rozpatrywanego aktu prawnego, a tym bardziej w ramach tego samego aktu. Takie zróżnicowanie byłoby tym bardziej wątpliwe, wręcz anachroniczne, że również Europejski Trybunał Praw Człowieka przyjął wykładnię zasady *ne bis in idem*, która kładzie akcent na wymóg istnienia czynów tożsamyh lub zasadniczo takich samych³⁸.

29 Dz.U. 2000, L 239, s. 19.

30 Wyrok z dnia 16 listopada 2010 r., Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683, pkt 40).

31 Wyrok z dnia 16 listopada 2010 r., Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683, pkt 39).

32 Wyrok z dnia 16 listopada 2010 r., Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683, pkt 40).

33 Zobacz podobnie wyrok z dnia 10 listopada 2016 r., Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, pkt 33).

34 Zobacz podobnie wyrok z dnia 20 marca 2018 r., Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, pkt 25, 34 i 35). Można ponadto zauważyć, że w pkt 35 tego wyroku Trybunał odsyła w szczególności do pkt 39 i 40 wyroku z dnia 16 listopada 2010 r., Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683) dotyczących wykładni art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584.

35 Wyrok z dnia 25 lutego 2021 r., Slovak Telekom (C-857/19, EU:C:2021:139, pkt 39).

36 Zobacz przykładowo wyrok z dnia 20 marca 2018 r., Menci (C-524/15, EU:C:2018:197).

37 Zobacz moją opinię w sprawie LG i MH (pranie pieniędzy przez ten sam podmiot, który je uzyskał) (C-790/19, EU:C:2021:15, pkt 50, 51).

38 Zobacz podobnie wyrok ETPC z dnia 10 lutego 2009 r., Zolotoukhine przeciwko Rosji, CE:ECHR:2009:0210JUD001493903, §§ 78–82 oraz w nowszym zastosowaniu, wyrok ETPC z dnia 19 grudnia 2017 r., Ramda przeciwko Francji, CE:ECHR:2017:1219JUD007847711.

58 Prawdą jest, że art. 4 protokołu nr 7 do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanego w Strasburgu w dniu 22 listopada 1984 r. – podobnie jak inne akty międzynarodowe³⁹ – ogranicza zastosowanie zasady *ne bis in idem* do wyroków, które zostały wydane w jednym państwie⁴⁰. Tak samo art. 50 karty wyjaśnia, że nikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary, w odniesieniu do którego zgodnie z ustawą został już uprzednio uniewinniony lub za który został już uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem „na terytorium Unii”. To ograniczone ponadnarodowe zastosowanie zasady *ne bis in idem* uzasadnione jest w porządku prawnym Unii zasadą wzajemnego zaufania, która wymaga, by każde z państw członkowskich uznawało – z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności – iż wszystkie inne państwa członkowskie przestrzegają prawa Unii, a zwłaszcza praw podstawowych uznanych w tym prawie⁴¹. Jestem również świadomy tego, że w kontekście KWUS Trybunał podkreślił konieczny związek istniejący pomiędzy zasadą *ne bis in idem* zawartą w art. 54 tej konwencji a wzajemnym zaufaniem państw członkowskich co do systemów wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych⁴².

59 Jednakże, o ile żadna zasada międzynarodowego prawa publicznego nie wymaga ponadnarodowego zastosowania zasady *ne bis in idem*⁴³, o tyle według mojej wiedzy żaden przepis tego nie zakazuje⁴⁴. Należy stwierdzić, że ustawodawca Unii dokonał takiego wyboru, decydując się na ustanowienie wobec wyroków wydanych w państwie trzecim podstawy odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania w identycznych słowach, jak te zastosowane w art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584.

60 Niemniej jednak nie należy zapominać, że art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w świetle jej art. 1 ust. 3, który to wymaga pełnego poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 TUE przy wykonywaniu mechanizmu europejskiego nakazu aresztowania. Ponadnarodowe zastosowanie zasady *ne bis in idem* nie może zatem w żaden sposób osłabić praw podstawowych zagwarantowanych osobom objętym europejskim nakazem aresztowania⁴⁵.

61 Z łącznej lektury obu tych przepisów wynika zatem, że skoro wykonujący nakaz organ sądowy powinien uwzględnić prawomocny wyrok wydany przez sąd państwa trzeciego, to tylko pod warunkiem, że wyrok ten jest uwięzieniem postępowania, w którym w szczególności zostały zachowane zasady rzetelnego procesu wspólne dla państw członkowskich i mogące zagwarantować prawa wszystkich stron tego postępowania⁴⁶.

62 Okoliczność, że art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 przewiduje fakultatywną podstawę odmowy wykonania, podczas gdy art. 3 pkt 2 tej decyzji ramowej określa obligatoryjną podstawę odmowy wykonania, wiąże się również z dwoma innymi skutkami służącymi jako gwarancje, które mogą zrekompensować brak wzajemnego zaufania wobec państw trzecich.

39 Zobacz art. 14 ust. 7 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, który został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 16 grudnia 1966 r. i wszedł w życie w dniu 23 marca 1976 r.

40 Zobacz podobnie T. Rafaraci, *The principle of non bis in idem in the jurisprudence of the European Court of Justice*, w: *Le contrôle juridictionnel dans l'espace pénal européen*, Bruxelles, Éditions de l'Université de Bruxelles, 2009, s. 93–110, w szczególności s. 93.

41 Zobacz pkt 32 niniejszej opinii oraz odniesienia przywołane w przypisie 8.

42 Zobacz w tym kontekście wyroki: z dnia 11 lutego 2003 r. w sprawach połączonych Gözütok i Brügger (C-187/01 i C-385/01, EU:C:2003:87, pkt 33); a także z dnia 9 marca 2006 r., Van Esbroeck (C-436/04, EU:C:2006:165, pkt 30).

43 Zobacz podobnie wyrok z dnia 29 czerwca 2006 r., Showa Denko/Komisja (C-289/04 P, EU:C:2006:431, pkt 58).

44 Zobacz podobnie art. 58 KWUS, zgodnie z którym postanowienia tej konwencji „nie stanowią przeszkody w stosowaniu przepisów prawa krajowego o rozszerzonym zakresie obowiązywania, dotyczących zasady *ne bis in idem* w odniesieniu do orzecznictwa sądowego za granicą”.

45 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 10 sierpnia 2017 r., Tupikas (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, pkt 59, 63).

46 W tym kontekście na gruncie uwag na piśmie i uwag ustnych X wydaje się, że postępowanie karne, w którym został wydany wobec niego irański wyrok skazujący, nie było procesem pokazowym. Podobnie orzeczona kara wydaje się – zważywszy na warunki pozbawienia wolności opisane przez X – stosunkowo surowa. Gdyby sąd odsyłający doszedł do wniosku, że europejski nakaz aresztowania powinien zostać wykonany, sądy niemieckie niewątpliwie będą mogły również wziąć pod uwagę te okoliczności.

63 Z jednej strony, ostatecznie to w gestii każdego z państw członkowskich leży decyzja w zakresie transpozycji art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 oraz rozszerzenia zasady *ne bis in idem* na sytuacje transgraniczne poza obszarem Unii Europejskiej⁴⁷. Z drugiej strony, jak wykazałem w mojej analizie pierwszego pytania prejudycjalnego przedłożonego przez sąd odsyłający, zastosowanie w praktyce odstępstwa przewidzianego w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 należy pozostawić ocenie wykonującego nakaz organu sądowego.

64 Poza rzetelnością postępowania prowadzonego w państwie trzecim właściwe instancje krajowe powinny określić, czy rozpatrywane zdarzenie stanowi całość, na którą składają się zachowania nierozdzielnie ze sobą związane w czasie, przestrzeni, jak i przez swój przedmiot⁴⁸.

65 W swojej ocenie organ sądowy uwzględni wreszcie cel decyzji ramowej 2002/584, który polega na tym, aby popełnione przestępstwo nie pozostało bezkarne i aby osoba poszukiwana była ścigana lub odbyła orzeczoną wobec niej karę pozbawienia wolności⁴⁹. Jak bowiem wskazałem powyżej przepisy decyzji 2002/584 muszą być przedmiotem wykładni, która – niewątpliwie – będzie mogła zapewnić zgodność z wymogami przestrzegania praw podstawowych osób objętych europejskim nakazem aresztowania, w tym zasady *ne bis in idem*, nie podważając przy tym jednak skuteczności systemu współpracy sądowej między państwami członkowskimi, w którym jednym z istotnych elementów jest europejski nakaz aresztowania⁵⁰.

66 W świetle powyższych rozważań stwierdzam, że pojęcie „tych samych czynów” zawarte w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, należy interpretować w taki sam sposób, jak pojęcie zastosowane w art. 3 pkt 2 wspomnianej decyzji ramowej. Pojęcie to należy zatem interpretować w ten sposób, że dotyczy ono jedynie czynów rozumianych jako zdarzenia i obejmuje pewną całość, na którą składają się nierozdzielnie ze sobą związane konkretne okoliczności, niezależnie od ich kwalifikacji prawnej lub chronionego interesu prawnego.

V. D W przedmiocie trzeciego pytania prejudycjalnego

67 Poprzez trzecie pytanie prejudycjalne sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy warunek ustanowiony w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 dotyczący wykonania kary należy interpretować w ten sposób, że jest on spełniony w sytuacji, gdy osoba, której dotyczy wnioski o przekazanie, została prawomocnie skazana za te same czyny na karę pozbawienia wolności, która została częściowo wykonana w państwie skazania, a jednocześnie w pozostałym zakresie została ona darowana przez pozasądowy organ tego państwa w ramach ogólnego środka łagodzenia kar, który znalazł zastosowanie również wobec osób skazanych za poważne czyny i który nie znajduje oparcia w racjonalnych względach leżących u podstaw polityki karnej.

68 Uściślenie tego warunku jest ważne, ponieważ może on stanowić przeszkodę dla odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania. Jeżeli bowiem kara nie została wykonana zgodnie z art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, rzeczony przepis nakazuje powrót do zasady, to znaczy przekazanie zainteresowanej osoby.

47 Zobacz pkt 39 niniejszej opinii oraz odniesienia przytoczone w przypisie 15.

48 Zobacz podobnie wyroki: z dnia 9 marca 2006 r., *Van Esbroeck* (C-436/04, EU:C:2006:165, pkt 38); z dnia 18 lipca 2007 r., *Kraaijenbrink* (C-367/05, EU:C:2007:444, pkt 27).

49 Zobacz podobnie wyrok z dnia 11 marca 2020 r., *SF* (europejski nakaz aresztowania – gwarancja ponownego przekazania do państwa wykonującego nakaz) (C-314/18, EU:C:2020:191, pkt 47).

50 Zobacz podobnie wyrok z dnia 10 sierpnia 2017 r., *Tupikas* (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, pkt 63).

69 Na wstępie wyjaśnię, że zajmę się zjawiskiem prawnym złagodzenia kary w ujęciu przedstawionym przez sąd odsyłający: to znaczy środkiem zastosowanym przez pozasądowy organ do wszystkich osób skazanych za poważne czyny, który nie znajduje oparcia w racjonalnych względach leżących u podstaw polityki karnej. Wydaje mi się, że taki neutralny i ogólny sposób opisanie tej kwestii jest odpowiedni z uwagi na szeroką gamę obowiązujących środków łagodzenia kar⁵¹ oraz duże zróżnicowanie ich definicji w tradycjach prawnych państw członkowskich⁵².

70 Po takim określeniu ram analizy można zauważyć, że przesłanka wykonania kary ma identyczne brzmienie jak art. 3 pkt 2 i art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, ale również art. 54 KWUS. Trybunał wyjaśnił w odniesieniu do tego ostatniego przepisu, że przesłanka wykonania zostaje spełniona, jeśli stwierdzone zostanie, że w momencie wszczęcia drugiego postępowania karnego przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn, za który osoba ta została skazana w pierwszym umawiającym się państwie, kara wymierzona w tym państwie nie może już, *zgodnie z jego prawem*, zostać wykonana⁵³.

71 W celu dokonania wykładni art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 nie można jednakże poprzestać na samym tym stwierdzeniu, opartym na brzmieniu art. 54 KWUS, a tym samym pominąć kontekstu, w który wpisuje się ów przepis, oraz celów realizowanych przez prawodawcę Unii. Skoro bowiem „punktem wyjścia i jednocześnie granicą każdej wykładni jest zawsze brzmienie przepisu zgodnie z tradycyjnymi zasadami wykładni”⁵⁴, inne metody wykładni stają się fakultatywne dopiero wtedy, gdy tekst przepisu jest zupełnie jasny i jednoznaczny⁵⁵. Tymczasem w niniejszej sprawie należy stwierdzić, że samo brzmienie rozpatrywanego przepisu nie pozwala na określenie zakresu stosowania warunku wykonania kary.

72 Przede wszystkim jeśli chodzi o kontekst, w który wpisuje się art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, z art. 3 pkt 1 tej decyzji ramowej niewątpliwie wynika, że prawodawca Unii był świadomy potencjalnego oddziaływania środków łagodzenia kar w zakresie stosowania europejskiego nakazu aresztowania.

73 Zgodnie z tym przepisem wykonujący nakaz organ sądowy odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jeśli przestępstwo będące podstawą nakazu aresztowania jest objęte amnestią w wykonującym nakaz państwie członkowskim, w przypadku gdy przestępstwo to podlega jurysdykcji państwa z mocy jego prawa karnego. Niemniej jednak prawodawca Unii zawęził ten przypadek do amnestii zastosowanej w państwie członkowskim wykonania nakazu i przewidział go wyłącznie jako podstawę obligatoryjnej odmowy wykonania nakazu aresztowania. Artykułu 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 nie można zatem interpretować w ten sposób, że zezwala on na uwzględnienie ogólnego środka łagodzenia kar, skoro z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, iż w decyzji ramowej 2002/584 wymieniono w sposób wyczerpujący podstawy odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania⁵⁶ i że odmowa wykonania jest przewidziana jako wyjątek, który należy interpretować ściśle⁵⁷.

51 Na myśl spontanicznie przychodzą amnestia i ulaskawienie. Niektórzy włączają do nich jeszcze przedawnienie i warunkowe zwolnienie, jednakże środki te nie są jedynymi, które można wziąć pod uwagę (zob. podobnie B. Mathieu i M. Verpeaux, *Conclusions comparatives*, w: H. Ruiz Fabri, G. Della Morte, E. Lambert Abdelgawad, K. Martin-Chenut, *La clémence saisie par le droit. Amnistie, prescription et grâce en droit international et comparé*, Société de législation comparée, coll. de l'UMR de droit comparé de Paris, Paryż 2007, vol. 14, s. 311–318).

52 Chociażby ze względu na ewentualne rozróżnienie pomiędzy środkami złagodzenia kar w dosłownym znaczeniu („executive clemency”) – zastrzeżonymi dla władzy wykonawczej – i amnestią, która to jest aktem ustawodawczym (podobnie w systemach prawnych opartych na common law, D. Pascoe, M. Manikis, *Making sense of the victim's role in clemency decision making*, *International Review of Victimology*, vol. 26(1), 2020, s. 3–28, w szczególności s. 4 i 5, a także s. 8 i 9). Aby przekonać się o braku wspólnej definicji, zobacz również dyskusje wokół pojęć „ulaskawienie”, „amnestia” i „przedawnienie”, *Les institutions de clémence, regards de droit comparé* w: H. Ruiz Fabri, G. Della Morte, E. Lambert Abdelgawad, K. Martin-Chenut, *La clémence saisie par le droit*, op.cit., s. 275–309.

53 Wyrok z dnia 11 grudnia 2008 r., Bourquain (C-297/07, EU:C:2008:708, pkt 48).

54 Opinia rzecznik generalnej V. Trstenjak w sprawie Agrana Zucker (C-33/08, EU:C:2009:99, pkt 37).

55 Zobacz podobnie opinię rzecznika generalnego M. Watheleta w sprawie Francja/Parlament (wykonywanie uprawnień budżetowych) (C-73/17, EU:C:2018:386, pkt 25).

56 Zobacz podobnie wyroki wymienione w przypisie 11 niniejszej opinii.

57 Zobacz podobnie wyroki wymienione w przypisie 10 niniejszej opinii.

74 Następnie uwzględniając cele realizowane przez prawodawcę Unii można przypomnieć, że mechanizm europejskiego nakazu aresztowania stanowi pierwszy konkretny środek w dziedzinie prawa karnego wprowadzający zasadę wzajemnego uznawania. Tym samym celem decyzji ramowej 2002/584 jest zastąpienie wcześniejszego wielostronnego systemu ekstradycji prostszym i wydajniejszym systemem przekazywania osób między organami sądowymi⁵⁸. Chodzi tu zatem o „sądowy charakter” ekstradycji: ekstradycja jest aktem władzy państwowej, podczas gdy europejski nakaz aresztowania jest aktem sądowym⁵⁹.

75 Dlatego decyzja ramowa 2002/584 ustanowiła mechanizm współpracy między organami sądowymi państw członkowskich⁶⁰, przy czym należy je rozumieć w kontekście tej decyzji ramowej jako organy uczestniczące – w sposób niezależny⁶¹ – w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych⁶².

76 Tymczasem środek łagodzenia kar w ujęciu przedstawionym przez sąd odsyłający jest, po pierwsze, środkiem zastosowanym przez organ pozasądowy i, po drugie, nie znajduje oparcia w racjonalnych względach leżących u podstaw polityki karnej. Z powyższego wynikałoby, że uwzględnienie takiego środka przy stosowaniu art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 byłoby sprzeczne z filozofią systemu, który czyni z europejskiego nakazu aresztowania narzędzie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i stawia organy sądowe państw członkowskich w centrum jego funkcjonowania.

77 Ponadto taka wykładnia byłaby również sprzeczna z zasadą *ne bis in idem*, ponieważ zasada ta opiera się na logice wzajemnego uznawania, która może działać wyłącznie w sferze stosowania ustawy przez sąd⁶³. Organy sądowe są bowiem w stanie najlepiej, po przeprowadzeniu konkretnej i indywidualnej analizy, pogodzić prawa podstawowe zainteresowanych osób ze skutecznością systemu współpracy sądowej między państwami członkowskimi.

78 W świetle powyższych rozważań uważam, że warunek dotyczący wykonania kary wynikający z art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że nie obejmuje on złagodzenia kary przyznanego przez organ pozasądowy państwa, w którym został wydany prawomocny wyrok skazujący, w ramach ogólnego środka łagodzenia kar, który znalazł zastosowanie również wobec osób skazanych za poważne czyny i który nie znajduje oparcia w racjonalnych względach leżących u podstaw polityki karnej.

VI Wnioski

79 W świetle powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytania prejudycjalne zadane przez rechtbank Amsterdam (sąd w Amsterdamie, Niderlandy) w następujący sposób:

- 1) Artykuł 4 pkt 5 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się transponować ten przepis do swojego prawa krajowego, musi ono przyznać wykonującemu nakaz organowi sądowemu pewien zakres swobodnego uznania w celu ustalenia, czy należy odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania z powodu, o którym mowa w tym przepisie.

58 Zobacz pkt 33 niniejszej opinii.

59 Zobacz podobnie I. Jegouzo, *Le mandat d'arrêt européen, acte de naissance de l'Europe judiciaire pénale*, w: M.-E. Cartier, *Le mandat d'arrêt européen*, Bruylant, Bruxelles 2005, s. 33–45, w szczególności s. 42; S. Bot, *Le mandat d'arrêt européen*, Larcier, Bruxelles 2009, nr 215.

60 Zobacz podobnie wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 96).

61 Zobacz podobnie wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawach połączonych, Openbaar Ministerie (niezależność wydającego nakaz organu sądowego) (C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, pkt 38).

62 Zobacz podobnie wyrok z dnia 10 listopada 2016 r., Ōzcelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, pkt 32).

63 Zobacz podobnie opinia rzecznika generalnego D. Ruiza-Jaraba Colomera w sprawie Bourquain (C-297/07, EU:C:2008:206, pkt 83).

- 2) Pojęcie „tych samych czynów”, które znajduje się w art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w taki sam sposób jak to samo pojęcie użyte w art. 3 pkt 2 tej decyzji ramowej. Pojęcie to dotyczy jedynie czynów rozumianych jako zdarzenia i obejmuje pewną całość, na którą składają się nierozdzielnie ze sobą związane konkretne okoliczności, niezależnie od ich kwalifikacji prawnej lub chronionego interesu prawnego.
- 3) Warunek dotyczący wykonania kary wynikający z art. 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że nie obejmuje on złagodzenia kary przyznanego przez organ pozasądowy państwa, w którym został wydany prawomocny wyrok skazujący, w ramach powszechnego środka łagodzenia kar, który znalazł zastosowanie również wobec osób skazanych za poważne czyny i który nie znajduje oparcia w racjonalnych względach leżących u podstaw polityki karnej.